

Sinob Mebusu Muhit Tümerkan ile Konya Mebusu Saffet Gürol'un, Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi hakkındaki 5953 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı fıkra ve maddeler eklenmesine dair kanun teklifleri ve Çalışma Komisyonu raporu (2/526, 548, 570)

Sinob Mebusu Muhit Tümerkan'ın, Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi hakkındaki 5953 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklifi (2/526)

12 . V . 1953

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar hakkındaki Kanunun bâzı maddelerini değiştirmek üzere hazırladığım kanun teklifini ilişik olarak sunuyorum. Kanun haline gelmesi için gereken işlemin yapılmasını saygı ile rica ve arz ederim.

**Sinob Mebusu
Dr. M. Tümerkan**

GEREKÇE

1 nci maddenin gerekçesi : Kanunun tedvini sırasında, ikinci maddede zikri geçen memur ve hizmetlilerin istisna edilmeleri için, sebep olarak, bunların barem kanunlarının himayesinde oluşları ileri sürülmüştür. Halbuki barem kanunlarının himayesinde olmayarak, bir âmirin iki kelimesi ile hayat ve istikbali kaybolacak kimselerin durumu pek acıklı olabilmektedir. Bunlar da, gazetecileri koruyan kanun hükümleri ile himaye edilemezse, sanatı evvelden beri gazetecilik olan ve fakat serbest gazetecilikte çalışmak imkânını, velevki bir müddet için bulamamış olan bir fikir işçisi himayesiz kalmış olur. Ve hayat endişesiyle gazetecilik haysiyet ve şerefini korumakta zorluklara mâruz kalır. Kanunun sözü geçen maddesiyle istisna hükümlerine tâbi tutulan resmî makam ve müesseselerin bugünkü gazetelerine lüzum olup olmadığı münakaşa edilebilirse de mevcudiyetleri bir emrivaki olduğuna göre; bu gazetelerde çalışan, himaye edilmemiş gazetecileri de kanunun şumulünde olarak görmek zarıridir.

2 nci maddenin gerekçesi :

A fıkrasının değiştirilmesi zaruridir. Bu hüküm kaldıkça, her hastalık ve kaza vakasında hastalık veya kazanın evleviyetle gazetecinin kendi kasdı veya ağır bir ihmali olmadığının tahkik edilmesi esas olarak kabul edilmektedir. Halbuki esas olan hüsnüniyet ve vazifesinaslıktır. Kaza ve hastalıklarda asıl olan unsur kasıt veya ağır ihmali olamaz. Bu sebepten, fıkradan kasıt ve ihmalin asıl olduğuna dair kelimelerin kaldırılması gerektir. Bu suretle her hasta ve kazalıya isnatta bulunulması önlenmiş olacaktır. İstisnai olarak kasıt veya ağır ihmali bulunan vakalar olursa, bunlar da tabiatıyla umumi hükümler yürüyecek, meseleyi umumi mahkemeler halledecektir.

B fıkrasının değiştirilmesi sebebine gelince : Müdebbir bir ticaret ve meslek adamı olan işveren, vazife verdiği gazeteciden, günün birinde memnun kalmamak ihtimalini veya gazetecinin

ifasından kaçınılmayacağı kanuni bir vazife veya A fıkrasındaki haller sebebiyle işini göremiyebileceğini hesaba katacaktır. Gazetecinin ileri sürebileceği, kaçınılmayacak bir mazeret de çıkabilir. Bu halleri dikkate alarak her ay fiilen veya nazari olarak o gazeteci için, bu kanunda yazılı tazminatı onun hesabına ayırmaktadır. Ve esasen bunları düşünerek de ücretini o kadar eksik olarak hesabetmiş ve mukaveleyi bu hesaba dayanarak yapmıştır. Belki «tazminat» da denilmemesi lâzımgelen bu «Ayrılış ödeneği» mahkeme kararıyla ve gazetecinin bir suçu neticesi hükmedilmiş bir para olmayıp, iş verenin gazeteci hesabına ayırdığı, gazetecinin tediyesi müeccel parasıdır. Müdebbir ve hesabını bilmesi gereken bir iş veren, yukarda da arz edildiği üzere, gazetecinin yevmiyelerini ve aylıklarını tesbit ederken, günün birinde ayrılacak olan bu arkadaşının tazminatını, daha doğrusu «ayrılış parası» nı vereceğini hesabeder. Esasen ücretlerini de o nispette eksik olarak tesbit eder ve gazetecinin bu tazminat parasını ay beay kasasının bir köşesine ayırır, emanete alır, o halde, iş verenin elinde bugünkü kanun maddeleri bulunursa nadir bir kısım iş verenler de olsa birçok ayrılma sebeplerinin meşru ve kanuni olarak kabul etmek istemiyebilir ve gazetecinin açıkça belirttiğimiz emanet parasını, binlerce lirayı vermemeyi arzuliyabilir. Böylelikle de, vâzı kanunun kasdı yanlış anlaşılabilir olur. Yani iş verenin istemediği, beğenmediği, belâ saydığı ve belki de işi belâsız şekilde sabote eden gazeteciye bu parayı ödemeyi esas tutup da; namuskâr işini ve ahlâkını iş verene beğendirmiş gazeteci mevzuubahis olduğu zaman, bu iyinin parasını ödemiyecek, bunu iş verenin kasasına aktarmayı düşünmek tasavvur bile edilemez. Vâzı kanun bu hakları himayeye mecburdur.

Gazeteci, hattâ pek sevdiği ve hürmet ettiği iş vereninden sebebini söyleyemeyeceği veya söylemek istemediği bâzı mazeretleri ve durumları dolayısıyla ayrılmak istiyebilir. İftira etmeyi veya suç olarak tesbit edilemeyecek belirsiz sabotajlara teşebbüs etmeyi kendine yakıştıramaz. İşte bu sebepten kanun, gazetecinin birikmiş parasının her halde ödenmesini sağlayacak şekilde teklif edilmiştir.

3 ncü maddenin gerekçesi: Bu fıkra mevcut (Kendisnie atfedilebilecek) ifadesinin mutlak oluşu, büyük haksızlıklara ve anlaşamamazlıklara sebebiyet vermektedir. Pek küçük bâzı hareketler olur ki, bunların kusur olduğu bile şüphelidir, kusurun takdiri de zordur. Bu hükmün tehdidi altında ise hizmet çok aksar; kanunun himayesi gazetecinin üstünden kolayca kalkar. Bu sebepten, kusurun, işe son vermeyi gerektirecek ağırlıkta olup olmaması bahis mevzuu olmak gerektir. Keza fıkra sadece «Avans geri alınmaz» denilmekle, onun dışındaki tazminat ve sair haklar mevzuubahis değildir gibi bir mâna çıkabiliyor. Bu sebepten diğer tazminat hükümlerinin de mahfuz olduğunu belirtmeye lüzum hâsıl olmuştur.

4 ncü maddenin gerekçesi: Gazeteci vefat etmeyip; mecburi bir sebeple ayrılrsa idi veya işinden çıkarılrsa idi kendisine iş verenin kasasında emanet mahiyetinde olan belki 20 - 30 aylık tutarında tazminat verilecekti. Bu paranın, vefat halinde, ailesine verilmesi ve mümkünse atıfletle verilmesi daha tabiidir. Maddede evvelce eksik kalmış olan bu hususun, adilâne bir hüküm olarak buraya ilâvesi zaruri görülmüştür.

5 nei maddenin gerekçesi: Bayramların ilk günleri çıkan gazeteler bir gün önceden esas hazırlıklarını yapmakta ve bayramın ilk gününe büyük iş kalmadan satışa çıkarılmaktadır. Gazetelerin ilk günleri çıkmalarını meneden hüküm baki kaldıkça gazeteciler bayramdan evvelki gün de çalışmamış olacaklar buna mukabil bayram tatillerinin son günleri çalışmaya mecbur kalacaklardır. Durumun ıslahı için cümle değiştirilmiştir.

Madde 6 nin gerekçesi : Kanunun neşri tarihinden muteber olmasını arz etmiş bulunuyorum.

Madde 7 nin gerekçesi : Kanunu İcra Vekilleri Heyeti yürütecektir.

SİNOB MEBUSU MUHİT TÜMERKANIN TEKLİFİ

Basın Meslekinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi hakkındaki Kanunun bâzı maddelerini değiştiren kanun teklifi

MADDE 1. — 5953 numaralı Kanunun 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

1 nci maddenin şümülü içinde bulunup da Devlet, vilâyet, ve belediyeler ve İktisadi Dvlet Teşekkül ve müesseseleriyle, sermayesinin yarısı bu teşekküllere ait şirketlerde 3656 ve 3659 sayılı Barem kanunları ve eklerine ve bu kanunlar yerine konulan kanunlara tâbi olarak maaş ve aylıkla istihdam edilen memur ve hizmetlileri hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaz.

MADDE 2. — 5953 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin A ve B fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

A) İş verenle gazeteci arasındaki iş akdinin muayyen bir müddet için akdedilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, gazetecinin uğradığı kaza veya hastalık neticesinde iş görememek durumuna düşmesi halinde;

B) Müddeti muayyen olmıyan bir iş akdiyle bağlı bulunan gazetecinin şahsını ilgilendiren meşru bir sebep, veya ifasından kaçınılamıyacağı kanuni bir vazife hasebiyle işini göremediği, veya bu sebeple ihbarlı veya ihbarsız olarak işini bırakmaya kendisini mecbur hissettiği hallerde veya 55 yaşını bitirdiğinde arzu ettiği takdirde;

MADDE 3. — 14 ncü maddenin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Mukavele müddeti sona ermeden önce, kanunen ve hükmen kendisinin vazifesine son veril-

mesini gerektirecek ağır bir kusuru olmaksızın işine nihayet verilen gazeteci, peşin almış olduğu ücretin henüz işlememiş bulunan kısmını iadeye mecbur tutulamaz. Bu gazeteci hakkında 7 nci ve 12 nci maddelerin ihbar müddeti ve tazminatla ilgili hükümleri saklıdır.

MADDE 4. — 18 nci madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Gazetecinin ölümü sebebiyle iş akdinin sona ermesi halinde o güne kadar geçmiş bütün hizmet yılları için 12 nci maddede kayıtlı tazminat hükümleri bir misli olarak uygulanmakla beraber, gazetecinin eşi ve çocuklarına ve bunlar bulunmadığı takdirde, geçimi kendisine terettüp eden ailesi efradına müteveffanın aylık ücretinin üç misli miktarında bir tazminat verilir. Bu tazminattan vergi alınmaz ve her hangi bir kesinti yapılmaz.

MADDE 5. — 20 nci maddenin ilk cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Günlük gazetelerin Şeker Bayramının ikinci ve üçüncü günleri, ve Kurban Bayramının ikinci, üçüncü, dördüncü günleri yayınlanması yasaktır.

MADDE 6. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu kanunu İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

Konya Mebusu Saffet Gürol'un, Basın Meslekinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi' hakkındaki 5953 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı fıkra ve maddeler eklenmesine dair kanun teklifi (2/548)

Büyük Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

5953 sayılı Kanunun bâzı maddelerini değiştiren ve bâzı fıkralar ilâve eden kanun teklifimi arz ve takdim ediyorum. Gereğinin yerine getirilmesini hürmetle rica ederim.

30 . VI . 1953

**Konya Mebusu
Saffet Gürol**

MUCİP SEBEPLER

Basın Meslekinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetleri Tanzim eden 5953 sayılı Kanunun bâzı maddelerini değiştirmek, yeni maddeler veya fıkralar ilâve etmek üzere Büyük Millet Meclisine arz ve takdim eylediğim işbu kanun teklifim ile geçen içtima devresinde kabul buyurulan kanunda basın meslekinde bilhassa çalışanlar arasından tevhit ettiği memnuniyet ve ferahlı havayı daha kuvvetle teyit ve genişletmek gayesini gütmekteyim.

Geçen seneye kadar kendi örf ve âdetleri çerçevesi dâhilinde münasebetlerini tanzim ve idare edegelmekte olan basın meslekinde çalışanlar ve çalıştıranlar 5953 sayılı Kanunla yeni bir devre girmişler ve kanunda hedef ve gayesine uygun şekilde çalışmaya başlamışlardır. Bir tarafta basın meslekinde çalışanlar gazete sendikaları kurmuşlar, diğer taraftan da çalıştıranlar karşılarında mesleke bağlı, istikballerinden emin eleman bulmak suretiyle işlerini daha selâmetli bir yolda yürütmek imkânlarına erişmişlerdir.

Ancak; geçen bir senelik tatbikat devresinde kanunun hükümlerini vâzı kanunun maksadına uygun olarak daha ziyade aydınlatıcı bâzı değişiklikler yapılması ve yeni fıkra ve maddeler ilâvesi zarureti hâsıl olmuştur.

10 ncu maddenin değiştirilmesi ile staj müddeti bir aya indirilmiştir. Bu suretle bâzı suiistimaller önlenilebilecektir.

Müessese bir stajyeri gazeteci almakta ve üç ay içinde mukavele yapmak mecburiyeti bulunmadığından bu stajyeri çalıştırdıktan sonra ve bu müddet dolmadan çıkararak yenisini işe almaktadır. Böylece bir taraftan kanunu suiistimale gidilirken diğer taraftan da basın piyasası işsiz müptedilerle dolmaktadır. Ayrıca yeni hayata atılmak üzere olan bir gencin bu suretle ücretsiz çalıştırıldıktan sonra işe alınmaması bu şahısların emeklerinin boşa gitmesine sebep olmaktadır.

15 nci maddeye göre gazeteci, ancak mukavele dışı yazdığı yazılardan dolayı ücrete hak kazanmaktadır. Halbuki mevkutelerde yazıdan başka verilen birçok işler de bulunmaktadır. Misal olarak : Mevkute ile muhabir sıfatıyla mukavele yapmış bir gazeteciye iş veren, muhabirlik işinden gayri gece radyo dinlemesi veya tashihte çalışması gibi işler verebilir. 15 nci madde ek iş alan gazetecinin ücrete ayrıca hak kazanır olduğunu tasrih etmemiştir. Bu bakımdan bu maddeye «verilen işler» de ilâve edilmiştir.

17 nci maddenin birinci fıkrasına göre hürriyeti tahdide uğrayan gazetecinin ücretini iş veren alması hali, gazetecinin yapılan ve yaptırılan yayında hüsnüniyetinin tam olarak bulunmasındandır. Halbuki, maddenin ikinci cümlesinde «yayın, mevkute mesul müdürünün veya mevkute sahibinin haberi olmadan yapıldığı veya mesul müdürün tetkikinden geçirilerek neşri takarrür eden şekil üzerinde tahrifat, tadilât, tay yahut ilâveler icra olunduğu takdirde böyle bir yayın dolayısıyla hürriyeti tahdide uğrayan gazeteci bu hükümden faydalanamaz.» denilmektedir ki, bu cümle çok müphemdir. Ve tatbikatta daima yanlış anlaşılmaktadır. Çünkü, yayının bir mevkute mesul müdürünün veya mevkute sahibinin haberi olmadan kimin yaptırdığı belli değildir.

Dışardan bir üçüncü şahıs da aynı şekilde bu suretle bir yayın yaptırsa gazeteci bundan mesul tutmak ve ücretini ödememek birinci cümlenin ve kanunun ruhu ile, hak ve nasfet kaideleriy-le bir tezat teşkil etmektedir. Bu bakımdan tadil tasarımızda gazetecinin mesuliyeti hali tasrih edilmiş bulunmaktadır.

18 nci maddede «Gazetecinin ölümü sebebiyle iş akdinin sona ermesi halinde eş, çocuk veya ailesi efradına müteveffanın aylık ücretinin üç misli tutarında tazminat verilir.» denmektedir.

Meselâ bir gazeteci, bir mevkute de yirmi yıl çalışmış olsa ve bir sebep bulunmadan mevkute den çıkarılsa; mevkute sahibinin o gazeteciye yirmi seneye karşılık olarak yirmi aylık ücretini tazminat şeklinde vermesi lâzımdır. Halbuki 18 nci maddeye göre yirmi yıl çalışmış bir gazeteci öldüğü takdirde ailesine verilecek tazminat üç aylık ücret tutarındadır. Bu halin yukarıdaki misalle, tamamen gayriâdil olduğu meydana çıkmaktadır.

Ayrıca 20 yıl çalışmış olan gazeteci ile iki veya üç yıl çalışmış gazetecinin ölüm tazminatının da aynı olması yine hak kaidelerine aykırıdır.

Tasarıda adaletin temini için müteveffanın ailesine verilecek tazminat miktarı müesseseden çıkarılacak gazeteciye verilen kanuni tazminat miktarı kadar artırılmıştır.

20 nci maddede 5953 sayılı Kanun yalnız Şeker ve Kurban bayramları muayyen gazete çıkarılmasını âmir bulunmaktadır. Bu arada kanun, Şeker Bayramının birinci ve ikinci, Kurban Bayramında ilk üç günü gazete çıkarmayı yasak ettiği için, gazeteciler arife günü çalışmamak durumunda kalmakta ve meselâ Şeker Bayramının ikinci gününden itibaren çalışmaya başlamaktadırlar. Bu maddeye mesnet olan ve öteden beri sürüp gelen teamüle göre gazeteler Şeker ve Kurban bayramlarının birinci günleri çıkar ve diğer günlerde çıkmazlardı. Yürürlükte bulunan yirminci madde hem bu teamülü kaldırmakta hem de gazetecilerin bayram günlerindeki tatlillerini birer gün azaltmaktadır. Bu mahzurların izalesi için Şeker ve Kurban bayramlarındaki intişar memnuiyetine ait günler, kanundan önceki teamüle uydurulmuştur.

Diğer taraftan çalışan gazeteciler arasında müslüman olmaları da bulunduğu ve yalnız dinî bayramlara inhisar eden neşir memnuiyetinin bu gazete ve gazeteciler üzerinde bir baskı mahiyetinde telâkki edilebileceği bedihidir. Bu bakımdan neşir memnuiyetini yalnız dinî bayramlara inhisar ettirmeyip en büyük millî bayramımız olan Cumhuriyet ve bütün milletlerce tatil günü olarak kabul edilen Yılbaşına da teşmil edilmesi düşünülmüştür. Bu bakımdan Cumhuriyet Bayramının ikinci tatil günü olan 30 Ekim ile 1 Ocakta gazetelerin intişar etmeleri memnuiyeti konmuş-tur. Bu memnuiyet günleri, konulurken Avrupa ve Amerika'da mevkutelerin Pazar günleri çıkmamaları ve bunun yıllardan beri bâzı memleketlerde teamül ve bâzı memleketlerde kanunlaşmış bulunduğu göz önüne alınmıştır.

Diğer taraftan yirminci maddenin ikinci cümlesinde bugünlere mahsus gazete neşir hakkı «her bölgede gazetecilerin bağlı bulunduğu meslekî teşekküllere aittir» denilmektedir. Bu hüküm kanun koyucunun iradesinin aksine olarak tatbikatta maalesef birçok süiistimallere uğramıştır. Ve uğramaktadır. Şöyle ki, Cemiyetler Kanununa göre şeklen kurulan, unvanının başına «gazeteci» veya «basın» kelimesi ekliyen ve içinde gerçekte bu meslekten olmaları birtakım eşhasın bulunduğu dernekler sırf ilân almak ve kanunun kaldırdığı rekabetten faydalanmak için birer gazete çıkarmaktadırlar ve bu gazetelerin ise evsafının ne kadar kötü olduğu ve her zaman görülmektedir.

Kanun vâzının bayram günlerinde neşir hakkını meslekî teşekküllere bırakmasındaki maksadı, gazetelerin çıkmadığı bu tatil günlerinde okuyucuya en dolgun ve en mükemmel bir gazeteyi verdirmek istemektedir. Kanun vâzının küçümsenmeyecek olan bu maksadını yerine getirmek için bugünlere mahsus gazete yayınlama hakkını her bölgede kurulmuş ve basın kartı hâmilî, üyeleri en çok olan gazeteci sendikalarıyla gazeteciler cemiyetlerine verilmesi, tatbikattaki bütün süiistimalleri önliyecek ve kanunun bıraktığı bu açık kapıdan faydalanarak meslekin şeref ve haysiyetiyle oynayanların faaliyetine son verecektir.

Gazete neşretmeye hakkı olan sendika ve basın teşekküllerinin mahallin en büyük mülkiye âmininin tesbit etmesi ve tatil günlerinden en geç bir hafta önce ilgili sendika veya teşekküllere belge vermesi ihtilâfları peşinen önlemek bakımından lüzumludur.

29 ncu maddede ise memnuiyete ait günlerde gazete neşredenlere verilen ceza bir misli artırılmıştır. Çünkü, hali hazırdaki ceza (5 000) liradır. Halbuki tatil gününde intişar eden bir gazete varidatı her zaman bu ceza miktarının iki mislini bulur ve ceza bu varidatın yanında kolayca ödenbilir bir halde kalır.

Diğer taraftan Basın Kanununda olduğu gibi neşri memnu olan mevkuteyi basan matbaalar sahipleri için de bir müeyyidenin bulunması kanunun tatbikını kolaylaştıracaktır.

5953 sayılı Kanunda mesai müddetinden bahis yoktur. Halbuki bir mevkutede çalışan gazetecileri işine göre ikiye ayırabiliriz:

- a) Mesai müddeti ile bağlı olmıyarak çalışanlar (muhabirler, muharrirler);
- b) Hizmetinin mahiyeti itibariyle müessese dâhilinde müstemirren çalışanlar.

(a) grupundaki gazeteciler için mesai müddeti tatbiki güçtür. Fakat (b) grupta çalışanlar ki, kanunun birinci maddesinde yazılı mesul müdür, yazı işleri müdürü, istihbarat şefi, mütercim, müsahhah, ressam, istihbarat telsizcisi ve radyocu, gazete müdürü, idare müdürü gibi gazeteciler müessese dâhilinde müstemirren çalışırlar. Bu bakımdan bu gazeteciler için müddet tâyini kabil-dir ve tatbikatta iyi neticeler verir.

Dünyanın her tarafında olduğu gibi çalışma müddetini sekiz saat olarak almak, sekiz saat-ten fazla mesai için bir ücret tanımak çok haklı olur. Ancak saat 24 ten sonraya isabet eden hizmetlerin bir saatini iki saat saymak halen mevkutelerde basın teknisiyenleri için kabul edilen te-amüle de uygundur.

Gazeteciler için bir asgari ücret tesbitini istemek kafa ve fikirle çalışan ve buna nispetle bu-gün çok az ücret almakta bulunan gazetecilerin hem refahını hem de daha kalifiye gazeteci yetiştirilmesini temin bakımından çok zaruri bir keyfiyettir.

Zira, bugün birçok gazetelerimizde hâlâ 50-80 lira arasındaki ücretlerle gazeteci çalıştırılmak-tadır. Ve çok acıdır ki, Babıali'de bu ücretlerle çalışmaya mecbur tutulanların yekûnu 100 lira-dan fazla ücretle çalışanların yekûnundan fazladır.

Öyle gazeteler vardır ki, hademesi 150 lira aldığı halde muhabiri 75 lira almaktadır.

Yine öyle gazeteler vardır ki, 150 liraya yazı işleri müdürü çalıştırmaktadır. Ve bu ücretler donmuş halde olup artması ancak iş verenin lûtfuna bağlıdır.

Hal böyle olunca gayet tabiidir ki, kalifiye gazeteci yetişemez, basın ahlâkı teessüs edemez ve hepimizin şikâyet ettiğimiz hâdiseler meydana çıkar.

Başta Hükümet erkânı, derece derece, daire âmirleri, çok haklı olarak karşılına gelen gazete-cilerin bir kısmından şikâyetçidir.

Basını temsil etmesi lâzımgelen bu gazeteci, gazetesinden 60-70 lira alan bir genç olursa. el-bette ki, yapılan iş, gazetecinin kafa, fikir ve tahsil durumuna göre olur.

Filhakika çok az ücret aldığı halde hakikaten büyük bir kıymet olma-ya namzet gazeteciler de yok değildir. Fakat bunlar da maddi imkânsızlığın kendilerine verdiği huzursuzluk dolayısıyla çalışmamaktadırlar.

Asgari ücretlerin tesbiti, gazeteciler için - diğer iş yerlerine nispetle - çok daha kolay olacaktır. Çünkü basın merkezi olarak kabul ettiğimiz İstanbul'da mukaveleli olarak çalışanların adedi, 200 ü geçmez.

Bu arada kol işçileri için hazırlanmış ve bâzı yerlerde uygulanmış olan asgari ücret yönetme-liğinin verdiği hakların fikir işçilerine tanınmaması veya tanımak için teşebbüse geçilmemiş olması kafasıyla çalışanların hukukunu korumak yolunda vaz'edilen mevzuatta bir açık kapı bırakmak olur.

Hazırlanacak yönetmelik bu eksikliği tamamlayacaktır.

5953 sayılı Kanunu tadil etmek üzere verdiğim tasarıda bu kanundan doğacak ihtilâfların 5521 sayılı Kanun çerçevesi dâhilinde halledileceğine ait bir madde eklenmiştir.

Bu madde kabul edildiği takdirde 5521 sayılı Kanunun 1 nci maddesiyle, ikinci maddelerinin değişmesi de icabetmektedir ki, onları da leffen takdim ediyorum.

KONYA MEBUSU SAFFET GÜROL'UN
TEKLİFİ

Basın Meslekinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tazimini hakkındaki 5953 sayılı Kanunun bazı maddelerini değiştiren ve bazı fıkra ve maddeler eklenmesine dair Kanun teklifi

MADDE 1. — Basın meslekinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki münasebetlerin değiştirilmesine ait 5953 sayılı Kanunda 10, 15, 17, 18, 20, 28 nci maddeler aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tecrübe müddeti

Madde 10. — Mesleke ilk intisap eden gazeteciler için tecrübe müddeti en çok bir aydır. Bu müddet içinde taraflar iş akdini ihbar mühletine ve tazminat mükellefiyetine tâbi olmaksızın feshedebilirler.

Madde 15. — Bir mevkedede çalışan gazeteci mukavele hükümleri dışında olarak iş veren tarafından verilen işler ve sipariş edilen veya yayınlanması kabul edilen yazılar için ayrıca ücrete hak kazanır.

Madde 17. — Fıkra 1 - Mensup olduğu mevkedeki bir yayın dolayısıyla hürriyeti tahdide uğrıyan gazeteci ücretini iş verenden almakta devam eder. Yayın, mevkute mesul müdürü veya sahibinin haberi olmadan mezkûr gazeteci tarafından yapıldığı veya yaptırıldığı, yahut mesul müdürün tetkikından geçirilerek neşri takarrür eden şekil üzerinde yine mezkûr gazeteci tarafından tahrifat, tadilat, tay yahut ilâveler icra olduğu takdirde böyle bir yayın dolayısıyla hürriyeti tahdide uğrıyan gazeteci bu hükümden faydalanamaz.

Gazetecinin ölümü

Madde 18. — Gazetecinin ölümü sebebiyle iş akdinin sona ermesi halinde, eşi ve çocuklarına ve bunlar bulunmadığı takdirde, geçimi kendisine terettübeden ailesi efradına, 6 ncı maddede yazılı tazminat verilir.

Madde 20. — Fıkra 1 - Günlük gazetelerin

Şeker Bayramının 2 nci ve 3 ncü, Kurban Bayramının ikinci, üçüncü ve dördüncü günleri ve Cumhuriyet Bayramının 2 nci günü olan 30 Ekim günü ile 1 Ocak günleri intişar etmeleri memnudur. Bu günlere mâhsus gazete neşir hakkı her bölgede, sarı kart hamili gazetecilerden âzası en fazla olan gazeteciler sendikası ile yine sarı kart hamili basın mensuplarından âzası en fazla olan mesleki teşekküle aittir. Gazete neşretmeye hakkı olan sendika veya meslek teşekkülüne yukarda yazılı günlerin başlangıcından en geç bir hafta evvel mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından bir belge verilir.

Madde 28. — Bu kanunun 2 nci maddesi ile günlük gazeteler hakkında intişar memnuiyeti kabul edilmiş olan günlerde günlük gazetelerin neşrine devam olunduğu veya bahsi geçen maddede yazılı sendika veya mesleki teşekkülden kayır kimseler tarafından o günlere mâhsus gazete neşredildiği takdirde neşreden kimse hakkında nüsha başına (10 000) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

Neşri menu olan bu gazeteleri basan matba sahibi hakkında hükmolunacak ağır para cezası da (10 000) liradan aşağı olamaz.

MADDE 2. — Aynı kanuna aşağıdaki 3 madde eklenmiştir :

Hizmetinin mahiyeti itibariyle müessese dâhilinde müstemirren çalışanların mesaisi 8 saat geçemez. Saat 24 ten sonraya isabet eden hizmetlerin bir saati iki saat sayılır ve sekiz saatten fazla hizmetler için gazeteci ücretinin saate isabet eden miktarı ile mütenasip olarak ayrıca ücrete istihkak kesbeder.

Bu ücretlerin ödenmemesi halinde 14 ncü maddenin ikinci fıkrası tatbik olunur.

MADDE — Bu kanunun uygulandığı yerlerde asgari ücretlerin tatbiki için Çalışma Ba-

kanlığı tarafından bir talimatname mecburidir.

MADDE — Bu kanunun tatbikından doğacak ihtilâflar 5521 sayılı Kanunun çerçevesi dâhilinde halledilir.

MADDE — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE — Bu kanunun tatbikına İcra Ve-killeri Heyeti memurdur.

Konya S. Gürol'un Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tan-zimi hakkındaki 5953 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/570)

5 . XII . 1953

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

5953 sayılı Kanuna yeni bir madde eklenmesi hakkındaki teklifimle mucip sebeplerini ilişik ola-rak takdim ediyorum. Gereğinin yerine getirilmesini hürmetlerimle rica ederim.

Konya Mebusu
Saffet Gürol

MUCİP SEBEPLER

Malûm olduğu üzere, (3008) sayılı İş Kanunu ile bu kanunu tâdil etmiş bulunan (5518) sayılı kanunda, gerek İş Kanunu şümulüne dâhil bulunan işçilere gerekse bu kanunun tatbik sahası dı-şında bulunan ziraat işçileri ile el hizmetlerinde çalışanlara ödenecek işçi ücretlerinin en aşağı had-lerinin Çalışma Vekâleti tarafından tâyin ve tesbit edileceği hükme bağlanmış bulunmaktadır.

İlişik olarak takdim kılınan teklif, şimdye kadar bu mevzuda yürütülen tatbikattan alınan ne-ticeler de nazarı itibara alınmak suretiyle, İş Kanunu ile müesses bu usulün 5953 sayılı Kanunun şümulüne giren gazeteciler hakkında da tatbikını istihdaf eylemektedir.

Gazetecilik gibi efkârı umumiyeyi pek yakından alâkadar eden bir meslekte, bilhassa meslekin ilk kademelerinde, çok düşük ücretlerin tatbiki bu sahaya istidatlı elemanların gelmesini güçleştir-mektedir.

Teklifimi, iş hayatında fikren çalışanlar için bir hakkın yerine getirilmesini temin edecek ma-hiyette telâkki etmekteyim. Bu düşünce ile Büyük Meclisin kabulüne arz ederim.

KONYA MEBUSU SAFFET GÜROL'UN TEK-
LİFİ

Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi hakkındaki Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi hakkındaki 5953 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir :

Ek madde — İktisadi ve içtimai zaruretler dolayısıyla Çalışma Vekâletince lüzumlu görülecek yerlerde 5953 sayılı Kanunun birinci maddesinde gösterilen işler karşılığı olarak gazetecilere ödenecek ücretlerin en aşağı hadleri, ikinci fıkrada gösterilmiş bulunan komisyonlar tarafından tesbit olunur.

Bu komisyonlar, Çalışma Vekâletinin ve Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün kendi mensupları arasından seçecekleri ikişer kişi ile asgari ücretin tesbit edileceği mahalde gazetecilerin bağlı buldukları meslekî teşekküller tarafından ikisi iş veren ve ikisi de gazeteci olmak üzere seçilecek sekiz kişiden te-rekkübeder. Çalışma Vekâletine mensup iki zattan biri, Çalışma Vekilinin tensibiyle, komisyona başkanlık eder.

Asgari ücretin tesbit edileceği mahalde gazeteciler tarafından kurulmuş meslekî teşekkül mevcut değilse, yukarıki fıkrada bahsi geçen iş verenlerle gazeteciler o mahalle en yakın bulunan gazeteci meslek teşekkülleri tarafından

seçilir.

Komisyon reylerin ekseriyetiyle karar verir. Reylerin müsavâtı halinde, reisin bulunduğu taraf üstün sayılır. Komisyon tarafından verilen karar Çalışma Vekâletinin tasdiğiyle kesinleşir.

Bu komisyonların memur âzalarının yol masraflarıyla seyahat ve ikamet yevmiyeleri kendilerine ödenir.

Komisyonların çalışma ve toplanma zaman ve usulleri, bu komisyonların memur olmıyan âzalarına verilecek yol masraflarıyla huzur hakkının miktarları, asgari ücretin tesbitinde nazara alınacak hususlar ve komisyonların iş veren ve gazeteci âzalarının seçim şekilleri Çalışma Vekâleti tarafından tesbit olunur.

Gazetecilere yukardaki hükümler gereğince verilmesi lâzımgelen ücretleri bu maddenin tâyin ettiği tarz ve usullerden başka türlü hesabederek veren veya daha aşağı hallerde ödiyen iş veren hakkında (50) liradan aşağı olmak üzere ağır para cezası hükmolunur.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Çalışma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Çalışma Komisyonu

Esas No. 2/526, 2/548, 2/570

Karar No. 6

11. I. 1954

Yüksek Reisliğe

Konya Mebusu Saffet Gürol ve Sinob Mebusu Muhit Tümerkan'ın, Basın Meslekinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi hakkındaki 5953 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı fıkra ve maddeler eklenmesine dair kanun teklifleri Yüksek Riyasetçe komisyonumuza havale edilmiş olmakla mezkûr teklifler komisyonumuzca birleştirilerek Hükümet mümessillerinin ve teklif sahiplerinin iştirakiyle tetkik ve müzakere olundu :

Madde 2 : (Muhit Tümerkan) 5953 sayılı Kanunun 2 nci maddesi şöyledir : (Birinci maddenin şümülü dâhilinde bulunup da Devlet, vilâyet ve belediyeler ve İktisadi Devlet Teşekkül ve müesseseleriyle sermayesinin yarısından fazlası bu teşekküllere ait şirketlerde istihdam edilen memur ve hizmetliler hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaz.) Muhit Tümerkan teklifinde, kanunda mevcut olan (sermayesinin yarısından fazlası kaydının (sermayesinin yarısı suretinde değiştirilmesini ve yine kanundaki (istihdam edilen memur ve hizmetliler hakkında) ibaresinin de (3656 ve 3659 sayılı Barem kanunları ve eklerine ve bu kanunlar yerine konulan kanunlara tâbi olarak maaş ve aylıkla istihdam edilen memur ve hizmetliler hakkında) şekline konulmasını istemektedir. Halbuki sermayesinin yarısından fazlası Devlete veya teşekküllere ait olmak esası, mevzuatımızda oldukça yer etmiş olup bunun, sermayesinin yarısı suretinde değiştirilerek karışık bir sisteme girmenin mucip sebepleri izah olunamamış ve 3656, 3659 sayılı kanun numaralarıyla maaş ve aylık zikredilerek yapılması istenen ilâvenin ise, kanunun 2 nci maddesindeki (İstihdam edilen memur ve hizmetliler hakkında) diye geçen şümüllü ifadeye yeni bir şey ilâve etmemiş olacağı düşünüldüğünden teklif reddolunmuştur.

Madde 10 : (Saffet Gürol) Mesleke ilk intisabeden gazeteciler için tecrübe müddetini

bir aya indiren teklif aynen kabul edilmiştir.

Madde 12 : Fıkra A ve B (Muhit Tümerkan) teklifte ,maddenin A fıkrasındaki (Gazetecinin kendi kasdı veya ağır bir ihmali olmaksızın uğradığı hastalık veya kaza neticesinde) ibaresinden (Kendi kasdı veya ağır bir ihmali olmaksızın) kaydının kaldırılması istenmektedir.

Tatbikat ve nazariyatta, işçinin kendi kusura ve doğan şahsi zararı için iş verenine mükellefiyet tahmili mutasavver ve mâkul bulunmadığından gazetecinin iş görememesi halinde feshe taallük eden ve iş verene ihbar mühletine ve tazminat mükellefiyetine riayeti emreden fıkranın kanunda olduğu gibi muhafazası uygun görülmüştür.

Kanunun 12 nci maddesinin, müddeti muayyen olmıyan bir iş akdiyle bağlı bulunan gazetecinin şahsını ilgilendiren meşru bir sebep veya ifasından kaçınmıyacağı kanuni bir vazife hasebiyle işini göremediği hallerde iş verene ihbar mühletine ve tazminat mükellefiyetine riayet şartıyla fesih hakkı tanıyan B fıkrasına (veya bu sebeple ihbarlı veya ihbarsız olarak işini bırakmaya kendisini mecbur hissettiği hallerde veya 55 yaşını bitirdiğinde arzu ettiği takdirde) cümlelerinin de ilâvesi teklif olunmaktadır. Objektif esasların hâkim kılındığı kanun maddelerinin (İşini bırakmaya kendisini mecbur hissetmek) gibi sübjektif bir his ve takdire açık bulundurulmasına hukuki imkân ve mesağ olmıyacağı aşikâr olmakla beraber iş vereni de bu türlü iddialarla işini terkededen gazeteciye tazminat ödemeye ve ihbar müddetine riayet etmeye mecbur kılmak hakkaniyete uygun düşmiyeceğinden ve yaşa dair hükümler de Sigorta kanunlarında mevcut bulunduğundan maddenin A ve B fıkralarına dair gelen teklif de bu suretle reddolunmuştur.

Madde 14 : (Muhit Tümerkan) Kanunun bu maddesinin 2 nci fıkrası, mukavele müddeti sona ermeden evvel, kendisine atfedilebilecek bir ku-

suru olmaksızın işine nihayet verilen gazeteciden, peşin almış olduğu ücretin henüz işlememiş bulunan kısmının geri alınmayacağına dairdir. (Kendisine atfedilecek bir kusuru olmaksızın) yerine (Kanunen ve hükmen kendisinin vazifesine son verilmesini gerektirecek ağır bir kusuru olmaksızın) suretinde bir hükmün ikamesi ve fıkranın sonuna da, (Bu gazeteci hakkında 7 ve 12 nci maddelerin ihbar müddeti ve tazminatla ilgili hükümleri saklıdır.) Cümlesinin ilâvesi teklif olunmaktadır. Değiştirilmesi ve ilâvesi teklif olunan hususlar, iş verenin ihbar mühletine ve tazminat mükellefiyetine riayet şartıyla mukaveleyi her zaman fesih edebileceği prensibine aykırı görüldüğünden keza reddetmek mecburiyeti hâsıl olmuştur.

Madde 15 : (Saffet Gürol) Mukavele dışında olarak gazeteciye sipariş edilen veya yayınlanması kabul edilen yazılar için gazetecinin iş verenin ayrıca ücret almak hakkını kanun tanımıştı. Teklif, yalnız yazılar için değil, verilen işler için de gazetecinin ücrete hak kazanacağını tasrih eylemiştir. Madde ufak bir değişiklikte teklifte olduğu gibi kabul olunmuştur.

Madde 17 : (Saffet Gürol) Mevkuotedeki yayın dolayısıyla hürriyeti tahdide uğrıyan gazetecinin ücretini almakta devam edeceğine ve fakat maddede sayılan fiil ve hareketleriyle yayının vukuuna ve neticede hürriyetinin tahdidine kendisi sebebiyet verdiği takdirde bu hükümden faydalanamayacağına dair olan maddedeki müphemiyetin izalesi bakımından gelen teklif, komisyonumuzca yapılan bâzı ifade değişiklikleri ve ufak ilâvelerle kabul edilmiştir.

Madde 18 : (Saffet Gürol ve Muhit Tümerkan) Gazetecinin ölümü sebebiyle ailesi efradına verilmekte olan aylık ücretinin üç misli tutarındaki tazminattan daha fazlasının verilebilmesi için, gazetecinin iş yerindeki çalışma süresine göre hadler koyarak mütezayit miktarlara vâsıl olmak imkânları araştırılmış ise de, iş verenin kusuru bulunmadığı ve iradesinin âmîl ve lâhik olmadığı gazetecinin ölümü hâdisinde ve bilhassa gazetecinin ücretinin fazla olduğu ahvâl nazara alınırca bu gibi ahvâlde iş verene mühim yekûnlara baliğ olacak miktarları ödetmek mecburiyetini tahmil etmenin doğru olmayacağı tezekkür olunmuş, bununla beraber mesele diğer memleketlerde ölüm sigortası yoluyla halledilmiş olup bizim memleketimizde de

aynı yoldan gitmenin muvafık olacağı fikir ve kanaatleri üzerinde durulmuş olduğundan binnetice ölüm sigortası mevzuatının tesisi maksadıyla Hükümetçe gereken tasarının hazırlanıp bir an evvel Yüksek Meclise verilmesi temenniye şayan görülerek madde hakkında gelen teklifler bu sebeplerle reddolunmuştur.

Madde 20 : (Muhit Tümerkan ve Saffet Gürol) Gazetecilik mesleğinde çalışanlar arasında, dinî bayramlarda gazete çıkarmıyarak o günlerde, menfaati Kızılaya veya diğer bir hayır cemiyete ait olmak üzere, tek gazete çıkarmak yolunda bir âdet ve teamül teessüs etmişti. Son zamanlarda teamülün şekli, Şeker ve Kurban bayramlarının birinci günleri gazetelerin çıkarılarak ancak bu bayramların diğer günlerinde çıkarılmaması ve birleşik olarak menfaati hayır cemiyetine ait tek gazete çıkarmakta devam olunması suretinde idi. 5953 sayılı Kanuna takaddüm eden zamanlarda ise gazetecilerden bâzıları arasında bir anlaşmazlık da hâsıl olarak bir gazetecinin bu taamüle riayet etmediği, tenkid ve münakaşalara sebep olduğu da görülmüştü. 5953 sayılı Kanun, 20 nci maddesiyle, teessüs eden bu âdeti kanunlaştırmak ve işi tanzim etmek istemişti. Binnetice gazetecilerin de büyük bir kısmının bu bayramlardan diğer vatandaşlar gibi istifadesi ve istirahatı sağlanmış oluyordu.

Fakat, teamülde bayramın ilk günü gazetelerin çıkması serbest olup diğer günlerinde çıkarılmaması lâzımgeldiği halde kanunun 20 nci maddesiyle, taamüle mugayir olarak, bu dinî bayramların son gününde çıkmasının serbest bırakıldığı müşahede olunmuştur.

Şimdi, teklifin birinci fıkrasıyla, gazetelerin, Şeker ve Kurban Bayramlarının birinci günleri in işarı serbest bırakılmak ve Şeker Bayramının 2 nci ve 3 ncü ve Kurban Bayramının 2 nci, 3 ncü ve 4 ncü günleri intişarı menedilmek suretiyle intişarın hali, taamüldeki şekline irca edilmiştir.

Intişar memnuiyetini Cümhuriyet Bayramının ikinci günü olan 30 Ekim ile Yılbaşı günü olan 1 Ocak günlerine de teşmil eden Saffet Gürol'un teklifi ise, bu günlerde 30 Ekim gününde çıkan gazetelerde, memleketin muhtelif yerlerinde geçen 29 Ekim Cümhuriyet Bayramı gününe ait tezahürat, merasim ve havadislerin

ve söylenilen nutukların fotoğraf ve yazılarının görülmesi ile millî heyecan ve tesanüdün bir kat daha hiss olunup yaşanılması mümkün olabileceğinden ve Yılbaşı günü olan 1 Ocak gününde de gazetelerde senelik muhasebelerin yapılması âdet haline geldiğinden bu günlerde, gazete arayan okuyucular lehine, gazetelerin intişarı, gazetecilik mesleki icabı zevk ve şevkle ihtihamı zaruri bir külfet olarak telâkki olunduğu cihetle, reddolunmuştur.

Yine teklif ile gelen, her bölgede gazeteci sendikalarının, Şeker ve Kurban Bayramlarında günlük gazete çıkarabilmeleri hakkının tanınması fikri de sendikacılıkdaki ticaret ve siyasetle iştilal memnuniyetiyle telifi kabil görülmiyerek ve her bölgede tâbirinin de delâlet ettiği mâna muayyen bulunmıyarak reddolunmuş, bununla beraber, dinî bayramlarda gazete çıkarmak memnuiyeti yanında gazetecilik mesleki teşekküllerine verilen serbestinin, karışıklık ve istismardan uzak ve gayeye uygun bir tarzda istimali için tanzimi zaruri görülerek Şeker ve Kurban bayramlarının günlük gazete çıkarma memnuiyeti bulunan günlerinde efkârı umumiye havadis ve bilgi verecek, tek gazeteyi çıkarıp satışından faydalanacak olan meslekî teşekkülün, gereğinde basını temsilde ve hasbi memleket vazifeleri görmekte liyakatli, keyfiyet ve kemiyet bakımından kifayetli olması esas olarak alınmış ve bunun için gazeteyi o günlerde çıkaracak gazetecilik meslekî teşekkülünün basın kartı hâmilli âzasına ve bu âzanın çokluğuna kıymet ve ehemmiyet verilmiş ve madde, lüzumu kendiliğinden anlaşılan diğer fıkralarıyla birlikte komisyonca yeniden tanzim olunmuştur.

Madde 28 : (Saffet Gürol) Madde, teklifteki (Sendika) çıkarılarak, (nüsha başına) tâbiri yerine (her baskı için) tâbiri kullanılarak kabul olunmuş ve fakat cezanın 10 000 liraya çıkarılması ve gazeteyi basan matbaacıya da teşmili cihetleri reddolunmuştur.

Aynı kanuna şu maddeler de eklenmiş bulunmaktadırlar :

Ek madde 1 : (Saffet Gürol) Teklif olunan madde esas itibarıyla kabul edilmekle beraber gayrivazıh ve kifayetsiz bulunarak komisyonca yeniden tanzim olunmuş ve birinci fıkrasında, gazeteci tâbirinin şümulü dâhilinde bulunan kimselerden müessese, matbaa, idarehane ve bü-

rc gibi yerlerde hizmetlerinin mahiyeti itibarıyla müstemirren çalışanlar için günlük iş müddeti, gece ve gündüz devrelerinde, sekiz saat olarak kabul olunmuş ve 5953 sayılı Kanunun 1 nci maddesinde sayılan gazetecilerden yazı işleri müdürü (gece sekreteri), istihbarat şefi, mütercim, ressam, istihbarat telsizciliği ve radyoculuğu gibi işlerde çalışanların müstemirren çalışanlar tefrik ve tavsifinin şümulüne girebilecek neviden işlerde çalıştıkları misal olarak zikrolunmuştur.

Maddenin diğer fıkraları, meslekin hususiyeti gözetilmek şartıyla, İş Kanununun (fazla saatlerle çalışma) ya ve ücretlerine mütenazır hükümlerden ibarettir.

Maddenin son fıkrası olarak teklif olunan ceza müeyyidesinin ek bir ceza maddesinin fıkrasını teşkil etmesi daha uygun görülerek maddeden ayrılmıştır.

Ek madde 2 : (Saffet Gürol) Gazetecilik meslekinde de asgari ücretlerin tesbitine mütaallik bulunan maddenin 1 nci fıkrası, ifadedeki ufak bir değişiklikle teklifte olduğu gibi kabul edilmiştir.

Asgari ücreti tesbit edecek komisyona Ekonomi ve Ticaret Vekâletinden de bir âzanın dâhil edilmesi ve komisyonun sekiz olarak teklif olunan âzalarının beşe indirilmesi suretiyle 2 nci fıkra da kabul olunmuş, 3 ncü ve 4 ncü fıkralar aynen, 5 nci fıkraya (dairelerince), 6 ncı fıkraya da (Çalışma Vekâletince) kelime ve tâbirleri ilâve edilerek maddeyi kabulden sonra teklifteki 7 nci fıkranın ise bu maddeden ayrılarak numaralandırılacak ek bir ceza maddesinin bir fıkrasını teşkil etmesi muvafık görülmüştür.

Maddenin müzakeresi sırasında, asgari ücreti tesbit edecek komisyonların toplanma yerinin neresi olacağı noktasında da durulmuş ve neticede, kolaylık ve gereğine göre ya mahallinde veya Ankara merkezinde toplanabilmelerini mümkün kılmak için yer zikrine veya başkaca bir sarahate lüzum olmayacağı kanaatine varılmıştır.

Ek madde 3 : Ek olarak teklif olunan 3 ncü maddenin istihdaf ettiği gaye sadece 5521 sayılı Kanuna yapılan bir atıf ile temin olunmayacağından reddolunmuş, bununla beraber, komisyonca yukarıki iki ek maddeden ayrılmış

olan ceza hükümleri bir madde halinde tanzim edilerek artık, işbu ceza hükümleri ek 3 nci maddeyi teşkil etmiştir.

Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi hakkındaki Kanuna dair olup birleştirilerek görüşülen tekliflerden, reddedilenler hariç olmak üzere Komisyonca kabul edilen maddeler tadil şekilleriyle birlikte Umumi Heyetin Yüce tasvibine arzo-

lunmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Çalışma Komisyonu

Reisi	Sözcü	Kâtip
Manisa	Kocaeli	Giresun
N. Körez	Y. Kışioğlu	D. Köymen
İstanbul	İzmir	Kütahya
A. Topcu	A. Tekön	A. Kavuncu
İstanbul	Urfa	Zonguldak
İ. Altınel	C. Öncel	C. Kıpçak

ÇALIŞMA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi hakkındaki 5953 sayılı Kanunun 10, 15, 17, 20 ve 28 nci maddelerinin değiştirilmesine ve aynı kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi hakkındaki 5953 sayılı Kanunun 10, 15, 17, 20 ve 28 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 10. — Mesleke ilk intisap eden gazeteciler için tecrübe müddeti en çok bir aydır. Bu müddet içinde taraflar iş akdini ihbar mühletine ve tazminat mükellefiyetine tâbi olmaksızın feshebilirler.

Madde 15. — Bir mevkutede çalışan gazeteci, mukavele hükümleri dışında olarak iş veren tarafından verilen işler veya sipariş edilen veya yayınlanması kabul edilen yazılar için ayrıca ücrete hak kazanır.

Madde 17. — Mensup olduğu mevkutedeki bir yayın dolayısıyla hürriyeti tahdide uğriyan gazeteci ücretini iş verenden almakta devam eder. Ancak, hürriyetin tahdidini mucip olan yayın, mezkûr gazeteci tarafından, mevkute mesul müdürünün veya sahibinin haberi olmadan yapıldığı veya yaptırıldığı yahut mesul müdürün tetkikından geçirilerek neşri takarrür eden şekil üzerinde tahrifat, tadilat, tay yahut ilâveler yapmak veya yaptırılmak suretiyle vukubulduğu takdirde mezkûr gazeteci bu hükümden faydalanamaz.

Birinci fıkradaki hürriyet tahdidi gazetecinin o mevkuteden ayrılmasından sonra vukua gelmişse, gazetecinin bahsi geçen mevkuteden sonra aldığı ücreti miktarındaki tazminat, hürriyeti tahdit edildiği müddetçe, her ay yayının yapılmış olduğu mevkute sahibi tarafından ödenir.

Her ne sebeple olursa olsun, neşriyatı tatil edilen mevkutede çalışanlar, tatil tarihinden itibaren iki ay müddetle ücretlerini alırlar.

Madde 20. — Günlük gazetelerin Şeker Bayramının ikinci ve üçüncü günleriyle Kurban Bayramının ikinci, üçüncü ve dördüncü günlerinde intişar etmeleri memnudur. Bu günlere mahsus gazete neşri hakkı, her vilâyette, gazetecilerin bağlı buldukları meslekî teşekkül-

lerden basın kartı hâмили âzası en fazla olanına aittir.

Birinci fıkrada bahsi geçen gazete neşri hakkının tesbiti için alâkalı meslekî teşekküllerin Şeker ve Kurban bayramlarının ikinci günlerinden en az (15) gün evvel mahallin en büyük mülkiye âmirine müracaat ederek âza durumlarını tevsik ettirmeleri mecburidir. Mülkiye âmirine yapılacak müracaat tarihinden sonra basın kartı hâмили âza sayısında vâkı olabilecek değişiklikler neşir hakkının tesbitinde nazara alınmaz.

İki veya daha fazla meslekî teşekkülün basın kartı hâмили âzalarının sayıları arasında eşitlik görüldüğü takdirde, gazete neşri hakkı bu teşekküller tarafından müştereken kullanılır. Bu vaziyette bulunan meslekî teşekküller gazeteyi müştereken çıkarmak hususunda anlaşamadıkları takdirde kur'aya müracaat olunur. Kur'a, en büyük mülkiye âmirinin veya yazifeliendireceği zatın huzurunda yapılır.

Gazete neşri hakkının tesbit ve tevsik işlerinin ne suretle yapılacağını Çalışma Vekâleti tâyin eder.

Birinci fıkrada bahsi geçen Bayram günlerinde çalışılmamış olması sebebiyle gazetecilerin ücretlerinden hiçbir suretle eksiltme yapılamaz.

Madde 28. — Bu kanunun (20) nci maddesi ile günlük gazeteler hakkında intişar memnuiyeti kabul edilmiş olan günlerde, günlük gazetelerin neşrine devam bulunduğu veya bahsi geçen maddede yazılı meslekî teşekkülден gayri kimseler tarafından o günlere mahsus gazete neşredildiği takdirde, neşreden kimse hakkında her baskı için (5 000) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

MADDE 2. — Aynı kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir :

EK MADDE 1. — 5953 sayılı Kanunun birinci maddesindeki gazeteci tâbirinin şümulü dâhi-

linde bulunan kimselerden müessese, matbaa, idarehane ve büro gibi yerlerde hizmetlerinin mahiyeti itibariyle müstemirren çalışanlar için günlük iş müddeti, gece ve gündüz devrelerinde, sekiz saattir.

Yukarki fıkra hükmünün dışarısında kalarak, gündüz veya gece devresindeki çalışma müddetinin daha fazla hadlere artırılması, bu kanuna göre, «fazla saatlerle çalışma» sayılır.

Her bir fazla saat çalışma için verilecek ücret, normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarının % 25 ten % 50 ye kadar yükseltilmesi suretiyle ödenir. Bu nispetin tâyininde gazetecilerle iş veren serbestçe anlaşılır.

Ancak, günlük normal çalışma müddetine ilâveten işbu madde mucibince tatbik edilecek fazla çalışmaların saat (24) den sonraya tesadüf eden saatlerinde çalıştırılan gazetecilerin ücretlerinin saat başına düşen miktarına yapılacak zam % 50 den aşağı olamaz.

Fazla saatlerin hesabında, yarım saatten az olan müddetler yarım saat, fazlası ise bir saat sayılır.

Fazla saatlerle çalışma, ücretlerini parça başına veya yapılan iş miktarına göre alan gazetecilere yaptırıldığı takdirde dâhi bu kimselerin fazla saatlere tekabül eden ücretleri bu maddedeki esaslara göre ödenir.

EK MADDE 2. — İktisadi ve içtimai zaruretler dolayısıyla Çalışma Vekâletince lüzumlu görülecek yerlerde (5953) sayılı Kanunun birinci maddesinde gösterilen işlerde çalıştırılan gazetecilere ödenecek ücretlerin en aşağı hadleri, ikinci fıkrada gösterilmiş bulunan komisyonlar tarafından tesbit olunur.

Bu komisyonlar, Çalışma Vekâletiyle Ekonomi ve Ticaret Vekâletinin ve Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün kendi mensupları arasından seçecekleri birer kişi ile asgari ücretin tesbit edileceği mahalde gazetecilerin ve bunların iş verenlerinin kendi aralarından seçecekleri birer kişiden terekübeder.

Çalışma Vekâletine mensup zat, Komisyona başkanlık eder.

Asgari ücretin tesbit edileceği mahalde gazeteciler tarafından kurulmuş mesleki teşekkül mevcut değilse, yukarıki fıkrada bahsi geçen iş verenlerle gazeteciler o mahalle en yakın bulunan gazeteci meslek teşekkülleri tarafından seçilir.

Komisyon reylerin ekseriyetiyle karar verir. Komisyon tarafından verilen karar Çalışma Vekilinin tasdikiyle kesinleşir.

Bu komisyonların memur âzalarının yol masraflarıyla seyahat ve ikamet yevmiyeleri kendilerine dairelerince ödenir.

Komisyonların çalışma ve toplanma zaman ve usulleri, bu komisyonların memur olmayan âzalarına Çalışma Vekâletince verilecek yol masraflarıyla huzur hakkının miktarları, asgari ücretin tesbitinde nazara alınacak hususlar ve komisyonların iş veren ve gazeteci âzalarının seçim şekilleri Çalışma Vekâleti tarafından tesbit olunur.

EK MADDE 3. — A) Bu kanunun ek birinci maddesinde yazılı fazla saatlerle çalışma ücretlerini gazeteciye ödemiye veya mezkûr maddede yazılı zam hadlerinden daha aşağı hesabetmek suretiyle ödiyen iş veren, ödemediği fazla saat ücretleri tutarının veya eksik ödediği ücretler tutarının iki misli miktarında ağır para cezasına mahkûm edilir.

B) Bu kanunun ek ikinci maddesi gereğince gazetecilere verilmesi lâzımgelen ücretleri bahsi geçen maddenin tâyin ettiği tarz ve usullerden başka türlü hesabederek veren veya daha aşağı hadlerde ödiyen iş veren hakkında (50) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.